

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 347/04-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť Stanislava Mrázika, bytom Š., Štefana Mrázika, bytom Š. a Vlasty Ciesarikovej, bytom Š., zastúpených advokátom JUDr. J. S., P. B., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 1916/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Stanislava Mrázika, Štefana Mrázika a Vlasty Ciesarikovej na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 1916/98 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 1916/98 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prieťahov.

3. Stanislavovi Mrázikovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Štefanovi Mrázikovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Vlaste Ciesarikovej p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

6. Okresný súd Žilina j e p o v i n n ý uhradiť Stanislavovi Mrázikovi, Štefanovi Mrázikovi a Vlaste Ciesarikovej trovy právneho zastúpenia v sume 6 800 Sk (slovom šesťtisícosemsto slovenských korún) na účet ich advokáta JUDr. J. S., P. B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 347/04-10 zo 4. novembra 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Stanislava Mrázika, Štefana Mrázika a Vlasty Ciesarikovej (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali, že postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 1916/98 bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy požadovali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov, zaplatiť im primerané finančné zadost'učinenie každému vo výške 30 000 Sk a uhradiť trovy konania.

Nárok na primerané finančné zadost'učinenie s'ťažovateľa odôvodnili okrem iného tým, že *„skutočne dlhý čas žijeme my s'ťažovatelia v právnej neistote ohľadne určenia podielového spoluvlastníctva, čo je predmetom napadnutého konania. Na súd sme sa obrátili, nakoľko ide o orgán, ktorý má byť garantom ochrany práv, tento súd však nekoná a spôsobuje prieťahy v konaní“*.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Okresný súd vo vyjadrení k s'ťažnosti doručenom ústavnému súdu 17. decembra 2004 okrem prehľadu úkonov uviedol:

„V konaní 14 C 1916/98 bolo jedno pojednávanie a to dňa 28. 10. 2004. Prieťahy v konaní boli spôsobené mimoriadnou pracovnou zaneprázdnenosťou predchádzajúcej sudkyne ako zákonného sudcu ako aj jej vážnymi rodinnými a zdravotnými problémami.

Na pojednávaní dňa 28. 10. 2004 bolo rozhodnuté rozsudkom 14 C 1916/1998 – 62 tak, že návrh bol zamietnutý.

Skutková a právna zložitosť veci bola určená obtiažnosťou určovanej žaloby, avšak žaloba bola zamietnutá pre procesné nedostatky, neúplný okruh účastníkov konania. Skutková a právna zložitosť sporu nemala vplyv na spôsobené prieťahy v konaní. S'ťažovatelia nespôsobili svojim konaním prieťahy.“

Ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 1916/98 a predloženého vyjadrenia okresného súdu zistil:

Konanie začalo podaním žaloby 2. novembra 1998, keď bola zapísaná do registra nejasných podaní. Do registra C bola vec prevedená 23. novembra 1998 po zaplatení súdneho poplatku s'ťažovateľmi.

Do nariadenia prvého pojednávania, ktoré sa konalo 2. novembra 2004, okresný súd 6. novembra 1998 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku, 30. novembra 1998 boli k veci pripojené súvisiace súdne spisy a 16. mája 2002 doručil žalobu na vyjadrenie žalovanej.

Na pojednávaní 2. novembra 2004 okresný súd po vypočutí účastníkov konania vydal rozsudok (na ktorom je vyznačený dátum, že rozsudok je z 28. októbra 2004). Dňa 10. novembra 2004 zaslal rozhodnutie účastníkom konania.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu.

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok sťažovateľov na určenie, že sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti. Ústavný súd konštatuje, že tieto spory nie sú právne zložité, existuje k nim stabilizovaná judikatúra a metodika postupu všeobecných súdov, ale vzhľadom na väčší počet účastníkov konania sa môžu prejaviť ako skutkovo náročné. V tomto prípade ústavný súd nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohol dĺžku konania pripísať na vrub skutkovej alebo právnej zložitosti prerokovávanej veci. Napokon aj predseda okresného súdu konštatoval, že skutková a právna zložitosť sporu nemala vplyv na spôsobené prietahy v konaní.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Je pravdou, že sťažovatelia pri podaní žaloby nezaplatili súdny poplatok, čím si nespĺnili poplatkovú povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorá im vznikla v zmysle citovaného ustanovenia podaním žaloby, a tento zaplatili až na základe výzvy okresného súdu 20. novembra 1998, táto skutočnosť však nemala vplyv na celkovú dĺžku konania vzhľadom na to, že žaloba bola podaná 2. novembra 1998.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu.

Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná v § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej v § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Plynulosť súdneho konania závisí aj od toho, ako rýchlo súd odstráni nedostatky žaloby, ktoré mu bránia vec samu prejednať a rozhodnúť.

Z rozboru vecí, ktorý je výsledkom preskúmania obsahu súdneho spisu a doterajšieho priebehu konania, vyplýva, že v predmetnej veci došlo k niekoľkomesačným obdobiam nečinnosti bez akejkoľvek zákonnej prekážky, čím v konaní vznikli zbytočné prietahy.

Za zbytočný prietah možno považovať obdobie od 30. novembra 1998, keď boli k veci pripojené súvisiace súdne spisy, do 16. mája 2002, keď okresný súd vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k žalobe (nečinnosť takmer 42 mesiacov), a obdobie od doručenia vyjadrenia žalovanej k žalobe (21. júna 2002) do 6. októbra 2004, keď určil termín prvého pojednávania na 2. november 2004 (nečinnosť viac ako 28 mesiacov). Z uvedeného vyplýva, že postup okresného súdu je poznačený nečinnosťou počas celého priebehu súdneho konania.

Ústavný súd poukazuje i na tú skutočnosť, že okresný súd taký jednoduchý úkon, akým je doručenie žaloby na vyjadrenie žalovanému, vykonal až 16. mája 2002, t. j. po uplynutí viac ako 3 a pol roka od podania žaloby.

Vyjadrenie predsedu okresného súdu k sťažnosti, že prietahy v konaní boli spôsobené mimoriadnou pracovnou zaťaženosťou predchádzajúcej zákonnej sudkyne a jej vážnymi rodinnými a zdravotnými problémami, ústavný súd takisto neakceptoval.

V súlade s judikatúrou ústavného súdu nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezabavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom

konaní (III. ÚS 17/02). Námiatka okresného súdu nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd na základe uvedených dôvodov vychádzajúc zo svojej judikatúry preto dospel k záveru, že v predmetnom konaní došlo k nečinnosti, neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, čo odôvodňuje jeho výrok o porušení označeného základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu vo veci sp. zn. 14 C 1916/98 konať bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý vo výške 30 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 14 C 1916/98, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. S. Sťažovatelia požadovali úhradu trov konania vo výške 6 800 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 6 800 Sk je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a neodporuje tejto vyhláške. Preto ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľov úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2005